

Analiza pieței cărnii din Republica Moldova 2013-2016

Raportul a fost efectuat de:

Date Inteligente SRL

pentru:

Patronatul Întreprinderilor Industriei Prelucrătoare de Carne

Septembrie 2016

Cuprins:

Acronime	2
Sumar executiv	3
Descrierea metodologiei de cercetare	6
Capitolul 1. Analiza statistică generală a pieței cărnii și a produselor din carne.....	7
Capitolul 2. Structura pieței cărnii și a produselor de carne în Republica Moldova.....	11
Capitolul 3. Comerț extern cu carne și cu produse de carne	16
Capitolul 4. Producerea de carne și produse de carne	18
Capitolul 5. Indicatori financiari ai întreprinderilor sectorului de carne.....	21
Capitolul 6. Cum poate să se dezvolte industria cărnii din Republica Moldova?	23

Acronime

BNS	Biroul Național de Statistică
CAEM	Clasificatorul Activităților Economice din Moldova
CAS	Contribuții de asigurări sociale
CSI	Comunitatea Statelor Independente
GȚ	Gospodărie Țărănească
IPFS	Inspectoratului Fiscal Principal de Stat
MDL	Lei moldovenești
Mld	Miliarde
Mln	Milioane
MOLDPROD	Nomenclatorul mărfurilor din Republica Moldova
PAM	Prime de asigurări medicale
SV	Serviciul Vamal
T1, T2, T3, T4	Trimestrul 1, 2, 3, 4
TARIM	Tariful vamal integrat al Republicii Moldova
TVA	Taxa pe valoare adăugată
UE	Uniunea Europeană
UTSN	Unitatea Teritorială Stânga Nistrului

Sumar executiv

Scopul prezentului studiu constă în a face o analiză a structurii dinamicii industriei cărnii din Republica Moldova. Beneficiarii acestui studiu sunt companiile producătoare de carne și de produse din carne. Considerăm că informația prezentată în studiu îi va ajuta să-și cunoască mai bine poziționarea față de ceilalți actori de pe piață și a tendințelor din ultimii ani. Producătorii de asemenea ar putea identifica noi nișe unde există potențial de dezvoltare în industria cărnii din Republica Moldova¹.

Considerăm că o bună cunoaștere a mediului concurențial va dezvolta concurența sănătoasă și va aduce beneficii atât producătorilor, cât și consumatorilor produselor de carne.

În opinia producătorilor, participanți la sondajul organizat de iData, principalele impedimente în dezvoltarea companiilor industriei cărnii sunt scăderea puterii de cumpărare a populației și imposibilitatea de a exporta produsele pe piața externă și anume în Uniunea Europeană, dar și în țările din CSI. Soluționarea impedimentelor, în opinia producătorilor, constă în redresarea situației economice și politice din țară și crearea condițiilor competitive de a exporta marfa în Europa și CSI.

Studiul se bazează pe date colectate din mai multe surse inclusiv: BNS, IPFS, SV și un sondaj realizat de iData în rândul companiilor din industria cărnii. Astfel nivelul de precizie al datelor furnizate de acest studiu este diferit, dar per ansamblu datele sunt exacte sau prezentate cu o estimatie foarte bună. Toate datele au fost verificate pentru prezența erorilor.

Contextul dezvoltării industriei cărnii îl reprezintă însăși șeptelul de animale din Republica Moldova în cadrul gospodăriilor populației, gospodăriilor țărănești și a întreprinderilor agricole. S-a constatat că doar industria avicolă este concentrată în măsură de peste 95% în cadrul companiilor agricole, iar ponderea șeptelului de porcine deținut de companii a crescut semnificativ, de la 20% la 40%. Șeptelul de bovine, ovine și caprine este concentrat în gospodăriilor populației, ceea ce are un impact asupra structurii industriei cărnii.

Comparativ cu anul 1989, șeptelul de animale a scăzut dramatic, în prezent sunt de 6 ori mai puține bovine, de 3 ori mai puține vaci, de 4 ori mai puține porcine și de două ori mai puține ovine. În opinia iData – recuperarea industriei la nivelul anului 1989 ar putea însemna potențialul real de dezvoltare a industriei cărnii din Republica Moldova. Desigcp zu

destul de mult din țările Uniunii Europene, iar din țările CSI – practic doar din Ucraina. Importurile din Federația Rusă sunt neglijabile. Cel mai mult se importă carne de pasăre și de porc.

La capitolul exporturi, lista de țări de destinație e foarte mică, exporturile fiind concentrate practic exclusiv în Federația Rusă și în Belarus. Împreună, aceste două țări au procurat peste 98% din carnea exportată în ultimii 3.5 ani de Republica Moldova. Spre deosebire de structura importului, la export cea mai mare pondere o au bovinele – 7.6 mii tone din totalul de 16.8 mii t și porcinele – 6.4 mii tone. De asemenea, ovinele au o pondere mare: 2 mii tone timp de 3.5 ani.

În anul 2015, companiile din industria cărnii au fabricat 71.7 mii tone de produse din carne, cea mai mare parte dintre care sunt salamuri, crenvurști și cârnăciori. O pondere mare o reprezintă carnea de pui, dar și carnea de porc și mezelurile afumate. Valoarea totală a produselor fabricate o reprezintă aproximativ 3 mld lei în 2015, cu circa 105 mln lei mai puțin decât în 2014. Dintre produsele cu o pondere mare de realizare pe piața externă putem menționa: carnea de miel și ovine congelată (98.7% din producție este exportată), carnea de cai, măgari și alte cabaline – 78.3%, carnea de miel și ovine proaspătă sau refrigerată – 58.3%, carnea de bovine – circa. 50%. În rest, ponderile sunt sub 10% din producție, cealaltă parte fiind vândută pe piața locală.

În total, doar 5.6% din valoarea produselor fabricate în Republica Moldova de industria cărnii sunt exportate, deși în anii trecuți acest indicator avea valori mai mari: 14.8% în 2014 și 7.6% în 2013.

Din categoriile de produse fabricate, salamurile, crenvurștii și cârnăciorii reprezintă 21.9% din total vânzări sau 653.9 mln lei.

Conform estimărilor iData, companiile din industria cărnii au contribuit la Bugetul Public Național cu 110.7 mln lei prin diverse impozite și taxe achitate pe parcursul anului 2015.

Salariul mediu din industria cărnii rămâne a fi mai mic decât cel mediu pe economie. În 2015 el a înregistrat 2,884 lei, în timp ce media pe economie a fost de 4,611 lei.

Produsele fabricate de companiile din industria cărnii obțin un adaos sub forma unei marje de profit ce poate atinge 35-36% în cazul salafadelor sau crenvurștilor. Marja de profit asupra cărnii este mai mică – în jur de 17-18%. Ulterior, companiile din retail aplică un adaos comercial ce variază între 24.4% la parizer la 50.6% la cârnați și cârnăciori.

În continuare vom desfășura informația prezentată în sumarul executiv în cadrul a cinci capitole tematice. Pentru precizări, ne puteți contacta prin e-mail contact@idata.md sau la numărul de telefon 060311000.

Descrierea metodologiei de cercetare

Prezentul raport prezintă o analiză a evoluției pieței produselor din carne în perioada 2013-2016. Raportul a fost realizat de compania „Date Inteligente” SRL, pentru Patronatul Întreprinderilor Industriei Prelucrătoare de Carne. Autorii raportului sunt: Mihai Bologan, doctor în economie, specialitatea statistică și Veronica Ateș, MA în sociologie.

Pentru realizarea studiului, au fost utilizate următoarele metode de colectare a datelor:

- Sondaj în rândul celor mai mari companii din industria cărnii. S-a încercat acoperirea totală a întreprinderilor, dar din cauza reticenței și refuzului unor companii, s-a reușit efectuarea unei cercetări parțiale în locul unui recensământ². Din estimările iData, cota de piață a companiilor ce au participat la sondaj e de circa 39%, ceea ce este suficient pentru necesitățile studiului. Întrebările din sondaj vizau activitatea economică a întreprinderilor, inclusiv comerțul extern, producerea, vânzarea, costurile aferente producerii ș.a.
- Date statistice obținute de la Biroul Național de Statistică. Sunt date foarte importante și stau la baza afișării cotei de piață pentru fiecare întreprindere individual. De asemenea, de la BNS s-au obținut mai multe date agregate conform CAEM și s-a putut urmări dinamica indicatorilor între 2013 și 2015. Alte date țin de producerea principalelor tipuri de mărfuri.
- Date statistice de la Serviciul Vamal. S-a reușit obținerea doar a informațiilor privind cantitățile importate și exportate, conform TARIM. Datele sunt totale pe an și sunt dezagregate după țara de destinație/expediție. În baza acestor date s-a făcut analiza cantitativă a dinamicii comerțului extern.
- Date statistice de la Inspectoratul Principal Fiscal de Stat – ele sunt agregate și prezintă indicatori economico-financiar ce descriu în ansamblu evoluția companiilor din industria cărnii.

Astfel, datele colectate în perioada iulie-august 2016 au fost suficiente pentru a realiza raportul dat. În cazul în care vor fi efectuate cercetări similare, compania noastră recomandă:

- O deschidere mai mare din partea companiilor din sector pentru a participa la sondaj. Acest fapt va elimina practic necesitatea de a culege date administrative de la BNS, IPFS sau SV.
- Realizarea unor astfel de studii cu o periodicitate anuală, la scurt timp după ce instituțiile de stat vor avea datele procesate pentru anul ce s-a scurs. Menționăm că SV deține informația privind comerțul extern la zi, iar IPFS deține majoritatea indicatorilor cu o întârziere de circa o lună, iar BNS – cu o întârziere de circa patru luni.

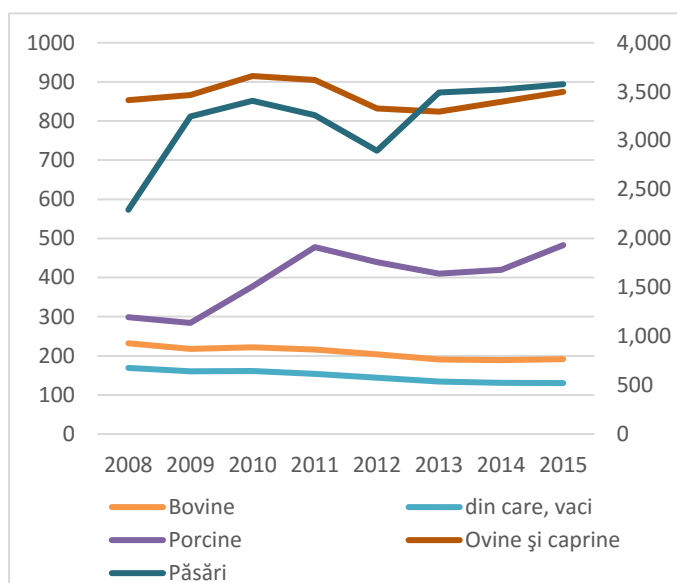
² Recensământ – cuprinderea tuturor companiilor din industria cărnii sau cel puțin la un nivel de 95% din piață

Capitolul 1. Analiza statistică generală a pieței cărni și a produselor din carne

În Republica Moldova, în ultimii șapte ani nu s-a atestat o creștere robustă a șeptelului de animale deținute de toate formele de producere, inclusiv gospodării țărănești, gospodăriile populației și întreprinderile agricole. Spre exemplu, numărul de bovine a scăzut puțin sub nivelul de 200 mii capete, iar numărul de ovine și caprine s-a menținut în jurul a 900 mii capete. O evoluție pozitivă a înregistrat numărul porcinelor, care a crescut timp de șapte ani de la 300 mii capete până la aproape jumătate de milion. Numărul de păsări de asemenea a crescut, de la 2.35 mln capete în 2008 la 3.5 mln capete în 2015 sau cu aproximativ 50% mai mult.

Figura 1. Evoluția numărului de animale în Republica Moldova, 2008 - 2015, mii capete

Notă: Numărul de păsări este reprezentat pe axa secundară (din dreapta). Sursa: Biroul Național de Statistică, iData.

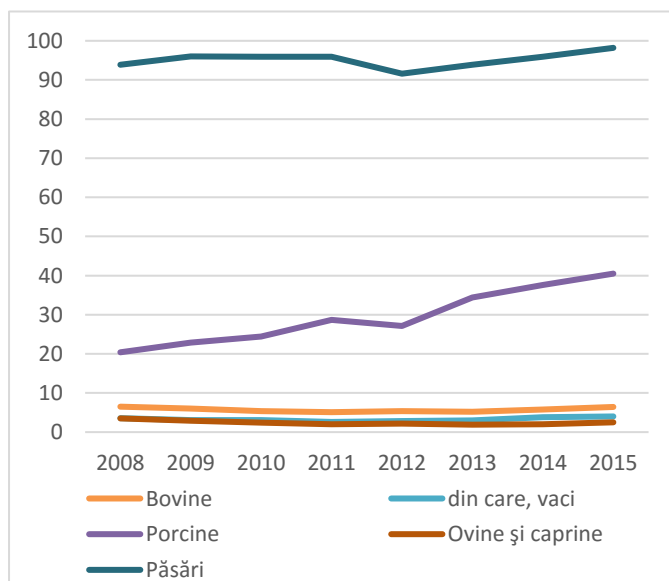
Un aspect îngrijorător este că o parte foarte mare a șeptelului de animale se află în posesia gospodăriilor populației și a gospodăriilor țărănești, iar ponderea șeptelului aflat în posesia întreprinderilor agricole este mică. Acest fapt scade productivitatea și eficiența deoarece în afara întreprinderilor e mai dificil de implementat tehnologii avansate de creștere a animalelor.

Doar în privința numărului de păsări se atestă un procent ridicat al șeptelului deținut de către companiile agricole, ce a variat între 91% și 98% în perioada analizată: 2008-2015. În ultimii ani s-a stabilit un trend

ascendent al acestui indicator privind numărul de păsări, care corelează cu creșterea generală a numărului lor, ceea ce demonstrează că creșterea se datorează anume producătorilor agricoli înregistrați ca firme.

Figura 2. Evoluția ponderii stocului de animale deținute de întreprinderile agricole, %, 2008-2015

Sursa: Biroul Național de Statistică, iData.

Un trend pozitiv se observă și în privința porcinelor. Dacă în 2008, doar 20% din șeptel se afla în gestiunea întreprinderilor agricole, atunci în 2015, această pondere a crescut până la peste 40%. Din păcate, în privința bovinelor, ovinelor și caprinelor, situația e foarte proastă: în continuare, sub 10% din șeptel se află în gestiunea întreprinderilor agricole, iar evoluția din ultimii ani nu arată că acest trend s-ar putea schimba în sens pozitiv.

Astfel, există un potențial nevalorificat privind creșterea de către întreprinderile agricole a bovinelor, ovinelor și caprinelor. Chiar și în privința păsărilor și a porcinelor s-

a demonstrat că încă există posibilitate de creștere, atât ca procent din șeptelul total, cât și numeric.

Date Inteligente SRL Adresa: MD2012, str. Sfaturii 27, of.48.

Tel: +373-60311000, Web: www.idata.md,

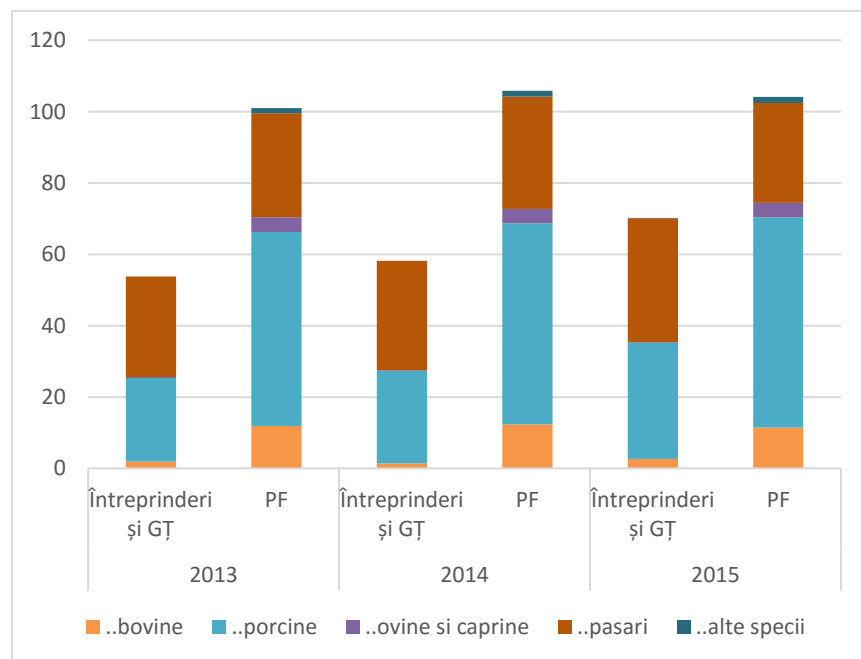
email: contact@idata.md

Tabel 1. Comparația șeptelului de animale din 1989 cu cel din 2016 (exclusiv UTSN), mii capete
 Sursa: Biroul Național de Statistică, iData.

Categorii animale	1989		2016		De câte ori s-a micșorat (ori)	
	Total	Întreprinderi și GT	Total	Întreprinderi și GT	Total	Întreprinderi și GT
Bovine	1,131	947	186	15	6.1	62.7
inclusiv vaci	412	317	128	6.	3.2	53.7
Porcine	1,871	1,609	453	186	4.1	8.7
Ovine	1272	525	718	26	1.8	19.9
Caprine	30		151	1	a crescut de 5 ori	
Păsări de toate speciile		13,245		4,036		3.3
Iepuri de casa	285	11	350	15	a crescut cu 25%	0.7

Pentru a înțelege care e potențialul de producere a cărnii în Republica Moldova, în baza materiei prime autohtone, iData a făcut o comparație între șeptelul de animale la 1 ianuarie 1989 și la 1 ianuarie 2016. Astfel, în prezent, Republica Moldova deține de 6 ori mai puțin bovine, inclusiv de 3 ori mai puține vaci, de patru ori mai puține porcine, de trei ori mai puține păsări și aproximativ de două ori mai puține ovine comparativ cu situația de acum 27 de ani. Un trend pozitiv s-a atestat în privința caprinelor, numărul cărora a crescut de 5 ori, dar baza inițială de comparație era mică. De asemenea, numărul iepurilor de casă a crescut cu 25%, dar ei se află în posesia gospodăriilor populației și mai puțin de 5% în posesia gospodăriilor țărănești sau întreprinderilor agricole. Ca fapt divers, dacă în 1989, o bună parte din animale erau deținute de kolhozuri, atunci în prezent numărul animalelor care nu sunt deținute de gospodăriile populației a scăzut dramatic: numărul de bovine de 63 de ori, vaci – 54 ori, porcine – 9 ori, ovine – 20 ori, păsări – 3 ori.

Figura 3. Cantitatea de carne sacrificată, masă vie, mii tone, după tipuri de animale și forme de proprietate, 2013-2015 Sursa: Biroul Național de Statistică, iData.

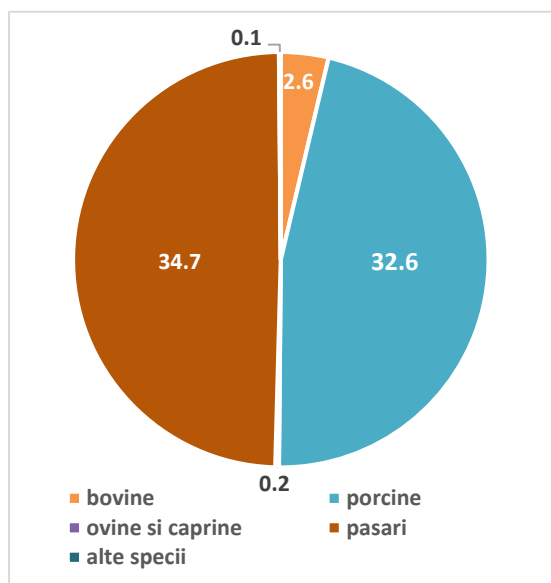

Astfel, se poate constata că trecerea de la forma de organizare de tip kolhoz la gospodării țărănești și întreprinderi agricole a avut impact negativ major asupra numărului de animale. Trebuie de menționat că în **Tabelul 1** pentru anul 1989 datele sunt reprezentate inclusiv regiunea transnistreană. Totuși ponderea ei nu este semnificativă în total.

Figura 3 demonstrează că există o anumită dezvoltare în rândul companiilor și a gospodăriilor țărănești în ce privește producerea de carne.

Comparativ cu 2013, în 2015 s-a produs mai multă carne (masă vie), de la un nivel de 54 mii tone – la peste 70 mii tone. În același timp se estimează că în gospodăriile populației se sacrifică anual circa 100-105 mii tone de carne – masă vie.

Figura 4. Structura cantității de carne sacrificată, masă vie, mii tone, în 2015 la gospodăriile țărănești și întreprinderile agricole Sursa: Biroul Național de Statistică, iData

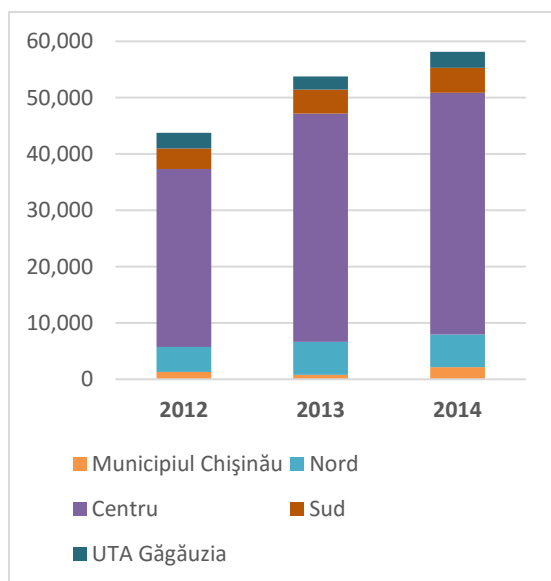
Analizând activitatea de producere a cărnii de către gospodăriile țărănești și întreprinderile agricole, constatăm că cea mai mare parte a producției provine din păsări (34.7 mii tone) și porcine (32.6 mii tone). Cota cantitativă a ovinelor și caprinelor este neglijabilă, iar cea a bovinelor – foarte mică – 2.6 mii tone în 2015.

În profil teritorial, producția cea mai mare a păsărilor și a bovinelor (nu este inclusă cantitatea de carne de origine porcină) provine din regiunea Centru **Figura 5**.

Astfel, în 2014, a fost sacrificată circa 43 mii tone de carne de pasăre și bovine (greutate vie) în regiunea Centru și doar 15.3 mii tone în toate celelalte regiuni

Figura 5. Vânzarea pentru sacrificare a vitelor și păsărilor (în greutate vie), tone, 2012-2015, profil regional.

Sursa: Biroul Național de Statistică, iData

În paralel cu creșterea producției de carne de vită și de pasăre, în greutate vie, a crescut și volumul vânzărilor respective. Astfel, în 2014 întreprinderile agricole au vândut 53.3 mii tone, ceea ce-i cu 29% mai mult decât în 2012.

De menționat că mai mult de două treimi din producție nu este livrată întreprinderilor și organizațiilor de colectări și de prelucrare a producției agricole. Astfel, 37.5 mii tone de carne de pasăre și vită s-au comercializat în piață sau prin intermediul rețelelor proprii de vânzare, în timp ce la prelucrare au mers doar 15.8 mii tone. Aceeași situație s-a atestat și în 2012, și în 2013.

Astfel, un alt potențial de dezvoltare a pieței cărnii e mărirea volumelor ce merg spre procesare.

Capitolul 2. Structura pieței cărnii și a produselor de carne în Republica

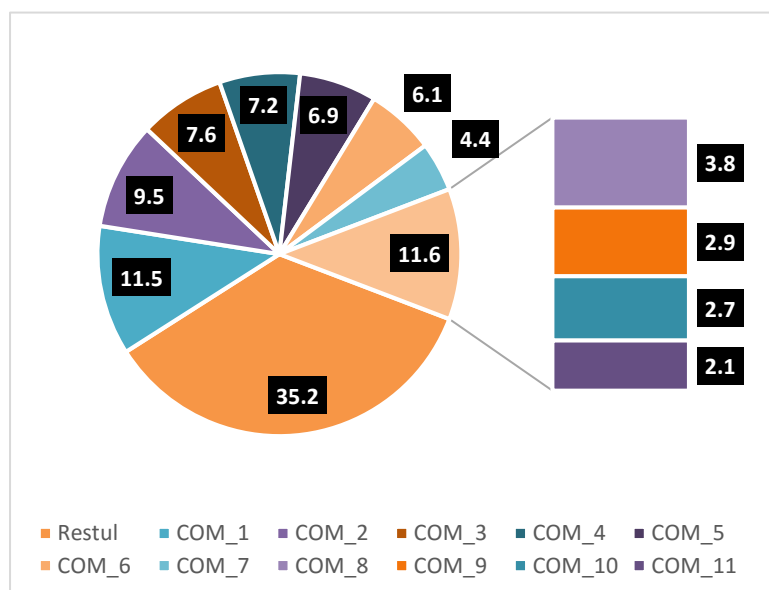
Moldova

Dacă în **Capitolul 1** s-a pus accent pe tipurile de producători: companii agricole, gospodării țărănești și gospodăriile populației, atunci în **Capitolul 2** se descrie piața producătorilor de carne din perspectiva dimensiunii ei și a competitorilor. Este vorba despre companii ce procesează carnea și activitatea lor de bază corespunde clasificatorului activităților economice din Moldova (CAEM) la categoriile:

- C1011 – Producția, prelucrarea și conservarea cărnii
- C1012 – Prelucrarea și conservarea cărnii de pasăre
- C1013 – Fabricarea produselor din carne (inclusiv din carne de pasăre)

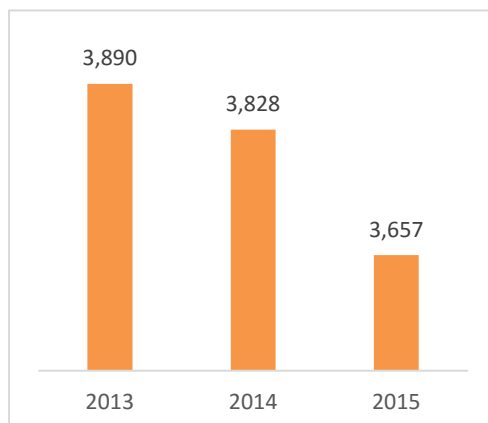
În baza analizei tuturor companiilor ce au ca gen principal de activitate unul din cele trei menționate mai sus, s-a constatat o structură foarte segmentată a pieței de carne și a produselor din carne din Republica Moldova. Din punct de vedere al numărului de angajați, sunt 20 de companii ce dețin cel puțin 1% din piață. De asemenea, 11 companii dintre acestea dețin peste 2% din numărul total de angajați. În prezent, 35.2% din numărul de angajați din sector activează în companii care au un număr mai mic de 70 de angajați.

Figura 6. Structura numărului de angajați din sectorul producerii cărnii în Republica Moldova, în 2015, după cele mai mari 11 întreprinderi, % *Sursa: Biroul Național de Statistică, iData*

În **Figura 6** este reprezentată structura pe întreprinderi a numărului de angajați în sector, în 2015. Astfel, cei 3,657 de angajați sunt distribuiți în rândul a 117 companii. Totuși, cea mai mare companie deține 11.5% din numărul total de angajați, iar următoarea – 9.5%. Din motive de confidențialitate, nu prezentăm denumirile companiilor pe grafic, dar fiecare companie se poate regăsi prin împărțirea numărului 3,657 la numărul de angajați pe care i-a avut în 2015, obținând astfel procentul de piață al personalului.

Figura 7. Numărul mediu anual de angajați la întreprinderile producătoare de carne și de produse din carne, persoane. Sursa: Biroul Național de Statistică, iData

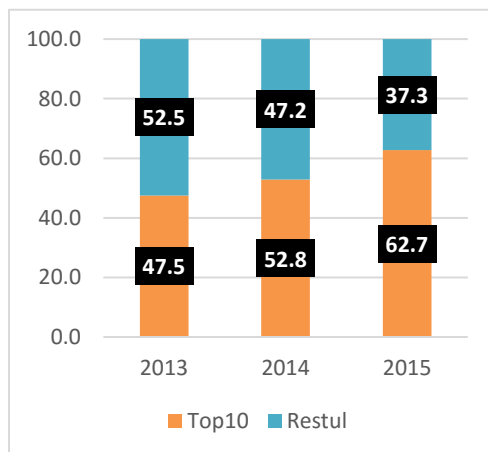

Numărul total de angajați în sector a scăzut puțin în ultimii doi ani de la 3,890 persoane în 2013 la 3,657 persoane în 2015. Una din explicațiile posibile ar fi că sunt companii ce până în 2014 erau active și angajau un număr mare de personal, dar recent fie că și-au sistat activitatea, fie că sunt în proces de lichidare sau sunt în proces de reorganizare. Astfel, piața cărnii a pierdut 6% din personal în decurs de doi ani.

Deși e diversificată și se atestă o concurență mare în ce privește numărul angajaților, totuși există și un alt fenomen ce a fost depistat în timpul analizei: consolidarea pieței.

Figura 8. Structura numărului total al personalului angajat în sectorul producerii de carne în 2013-2015.

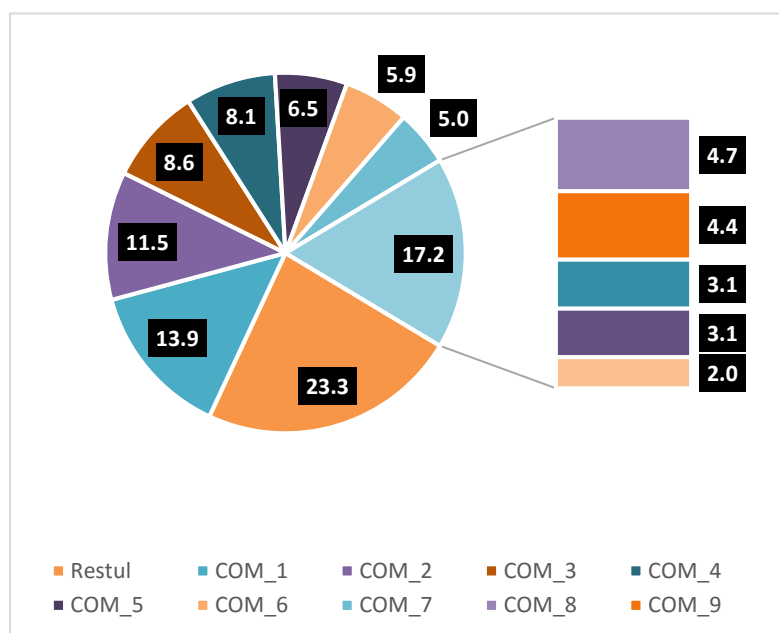
Sursa: Biroul Național de Statistică, iData. Notă: Top10 companii din 2015.

Dacă analizăm top-10 companii din 2015 după numărul de angajați, observăm că ei la moment au „absorbit” 62.7% din numărul de personal din sector. Astfel, în 167 alte companii activează la moment doar 37.3% din angajați. Consolidarea pieței este și mai vizibilă prin prisma creșterii cu 15.2 p.p. în doar doi ani a cotei de angajați ce lucrează pentru cele mai mari companii.

Din punct de vedere al volumului vânzărilor, situația este asemănătoare. Piața este segmentată, fără companii care să dețină cote semnificative din piață. În 2015, volumul total al vânzărilor a constituit 2.58 mlrd lei. Compania cu cele mai mari vânzări deține 13.9% din piață, iar următoarea – 11.5%. În total sunt 12 companii ce dețin cel puțin 2% din cifra totală a vânzărilor și 19 companii ce dețin cel puțin 1% din piață.

Figura 9. Structura volumului vânzărilor a sectorului producerii de carne în 2015, pe principalele companii. Sursa: Biroul Național de Statistică, iData. Notă: Top10 companii din 20

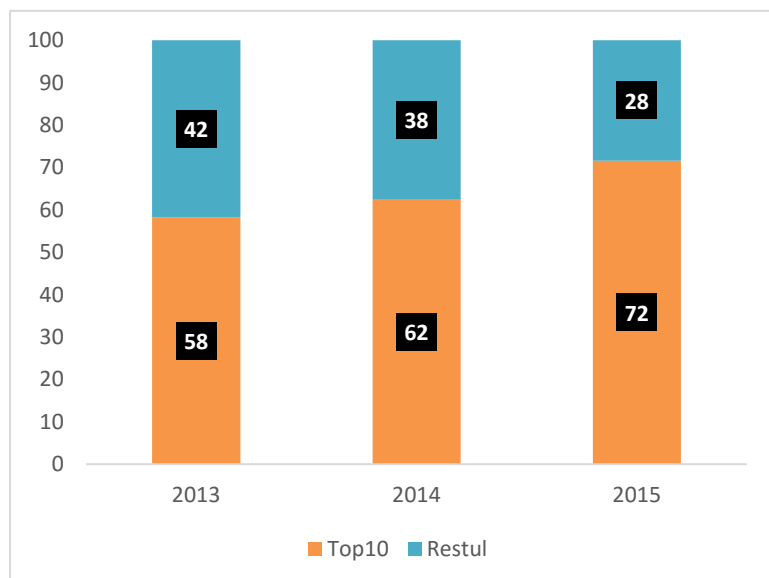

În **Figura 9**, de asemenea nu menționăm denumirile companiilor din top, dar se observă că ponderea companiilor mici pe piață este mai mică comparativ cu situația privind personalul. Respectiv, e posibil ca întreprinderile mai mici să aibă o productivitate la angajat mai mică, comparativ cu cele din top.

Urmând analiza concentrării pieței, observăm că cele mai mari 10 companii dpv al volumului de vânzări în 2015 și-au extins cota de piață de la 47.5% în 2013 la 62.7% în 2015.

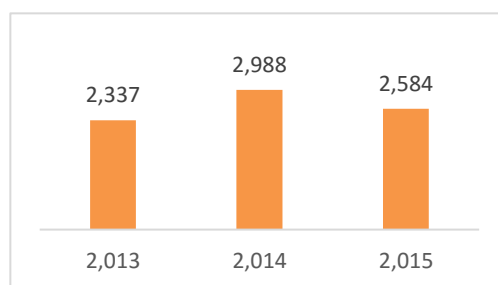
Figura 10. Structura volumului vânzărilor a sectorului producerii de carne în 2015, pe principalele companii.

Sursa: Biroul Național de Statistică, iData. Notă: Top10 companii din 2015

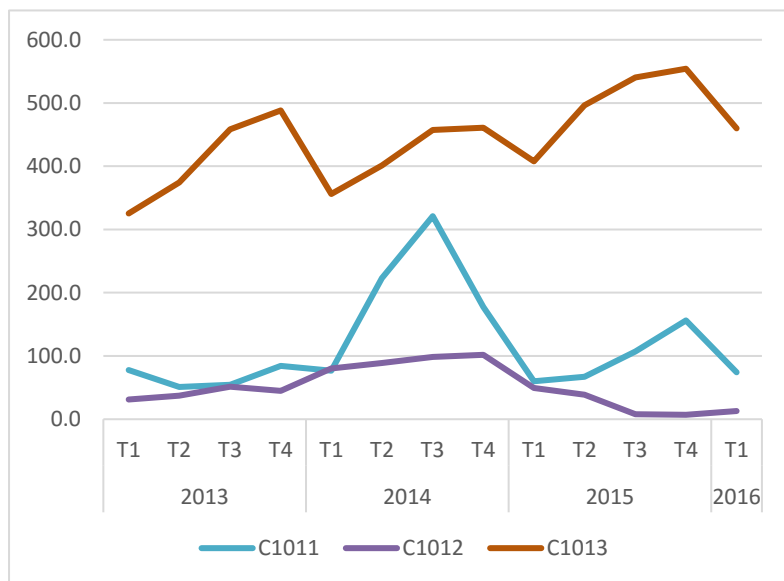
Astfel, se poate constata cel puțin o consolidare a celor mai mari companii, ceea ce poate genera premisele unei consolidări ulterioare între aceste companii, apărând companii cu poziții dominantă pe piață.

Figura 11. Dinamica volumului de vânzări pe piața cărnii 2013-2015, m MDL. Sursa: Biroul Național de Statistică, iData.

La fel precum numărul total de angajați în sector a scăzut în 2015 față de 2014, a scăzut și volumul de vânzări, doar că la un ritm mai alert. Dacă numărul de angajați s-a redus cu 6%, atunci vânzările au scăzut cu 13.5% într-un singur an. Ținând cont de inflație și de deprecierea leului față de dolar și euro, această scădere este chiar mai mare în termeni reali.

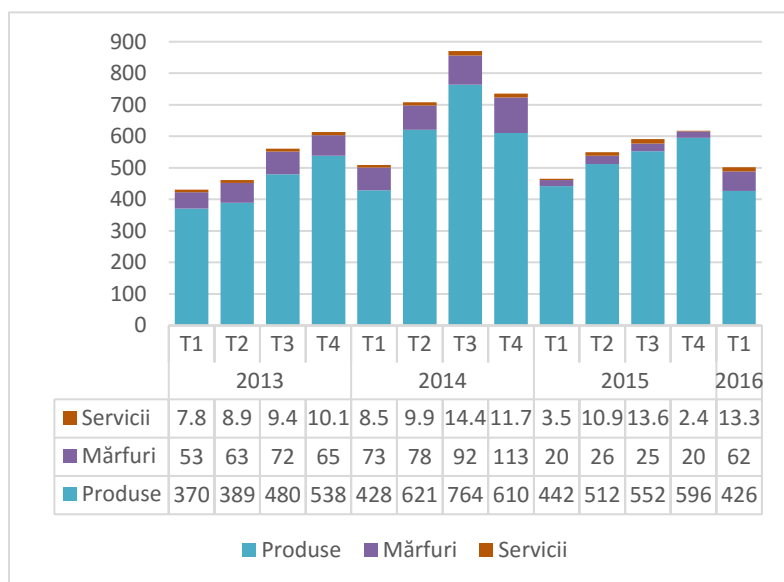
Figura 12. Dinamica volumului de vânzări trimestriale pe piața cărnii, după CAEM, 2013-2016, mln MDL. Sursa: Biroul Național de Statistică, iData

Din **Figura 12** se observă că cea mai dinamică activitate economică aferentă pieței cărnii este C1013 – fabricarea produselor prelucrate din carne. Această categorie are o evoluție mai stabilă și înregistrează vânzări mai mari decât celelalte două categorii. Evoluția vânzărilor în categoria C1011 (producerea, prelucrarea și conservarea cărnii) are un caracter volatil, dar în general înregistrează vânzări mai mici decât C1013. Categoria C1012 înregistrează cele mai mici vânzări, deși nu este clar care ar fi cauza, deoarece producția de carne de pui este una

din cele mai importante atât numeric, cât și în masă vie. E posibil ca producția de carne de pasăre să se regăsească și în celelalte categorii. Această dinamică, în general, arată tendința că piața cărnii să se orienteze mai mult spre produse fabricate/procesate și mai puțin spre vânzarea produselor cu o prelucrare minimă.

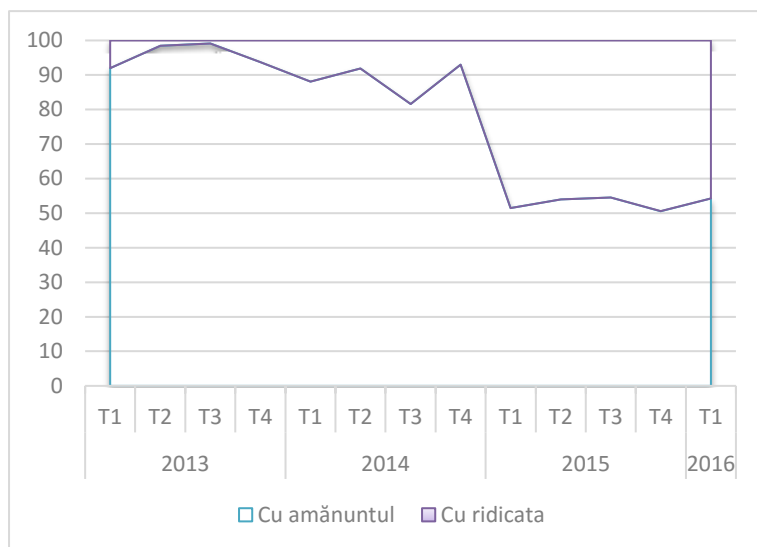
Figura 13. Dinamica volumului de vânzări trimestriale pe piața cărnii, după tipul vânzărilor, 2013-2016, mln MDL. Sursa: Biroul Național de Statistică, iData

În structura vânzărilor companiilor din sectorul producătorilor de carne, cea mai mare parte o constituie vânzarea produselor (88% în perioada T1_2014 – T1_2016), urmată de vânzarea mărfurilor – 10% și a serviciilor – 2%.

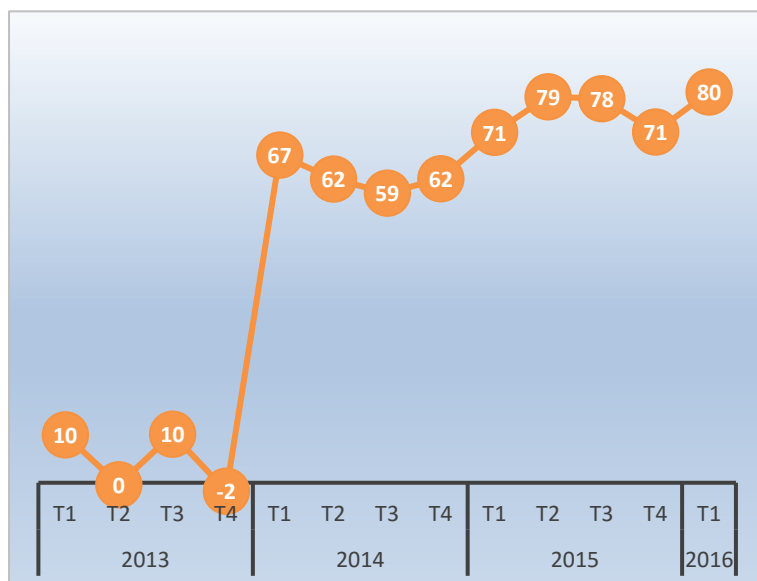
Acest fapt denotă că activitățile de comerț au o pondere mică în cifra de afaceri a companiilor producătoare de carne și a produselor din carne, iar cea mai mare parte a veniturilor din vânzări provine chiar din marfa produsă de companii.

Figura 14. Ponderea vânzărilor produselor cu amănuntul și cu ridicata, trimestrial, 2013-2016, %. Sursa: Biroul Național de Statistică, iData

Structura vânzărilor de produse a cunoscut o schimbare dramatică în perioada 2013-2016. Dacă în anul 2013, aproape toate vânzările (peste 90%) erau făcute cu amănuntul, în 2016 – doar 54%. Vânzările cu ridicata conferă un grad de stabilitate mai înalt unei afaceri, în special când e vorba de produse alterabile. Astfel se diminuează și riscurile.

Figura 15. Rata profitului brut la cifra de afaceri, companiile producătoare de carne, trimestrial, 2013-2016, %. Sursa: Biroul Național de Statistică, iData

Din punct de vedere al rentabilității afacerilor, conform datelor BNS, anul 2013 s-a dovedit a fi unul dificil, în care valoarea costurilor și cheltuielilor era aproximativ sau chiar a depășit pe cea a veniturilor. Situația s-a schimbat semnificativ chiar în anul următor, când profitul brut a constituit cel puțin 59% (T3, 2014) și a crescut până la 80% în primul trimestru al anului 2016. Din acest profit nu este dedus impozitul pe venit și alte taxe.

Capitolul 3. Comerț extern cu carne și cu produse de carne

În acest capitol vom prezenta date provenite din trei surse:

- Rezultatele sondajului în rândul companiilor producătoare de carne, în baza lor am estimat valoarea importurilor și exporturilor de carne.
- Date de la Serviciul Vamal privind cantitățile de carne și produse din carne, conform TARIM
- Date de la Biroul Național de Statistică –

Tabel 5. Structura importurilor de carne și produse din carne după tipul lor, total 2013 – 2016 (T2) în Republica Moldova, tone. Sursa: Serviciul Vamal, iData.

Tipul cărnii	2013-2016 (t)
Păsări	54,125
Porcine	21,327
Alta	6,346
Bovine	1,950
Iepuri	37
Ovine	30
Ren	4
Cabalină	2
Pește	1
Total	83,823

Conform datelor Serviciului Vamal, în perioada 2013-2016 (T2) s-au importat 54,125 tone de carne de pasăre și 21,327 tone de carne de porc – acestea fiind și cele mai mari categorii în structura cantitativă a importurilor.

Tabel 6. Principalele țări de destinație a mărfurilor din carne exportate din Republica Moldova, 2007-2016, tone. Sursa: Serviciul Vamal, iData.

Țara de destinație	2013	2014	2015	2016	Total 2013-2016 (T2)	% 2013-2016(T2)
Federația Rusă	4,595	3,081	1,931	729	10,335	61.54
Belarus		5,774	395		6,169	36.73
Azerbaidjan			140	20	160	0.95
Restul țărilor	20		43	68	131	0.78
Total	4,614	8,856	2,509	816	16,795	100.00

Agenții economici din Republica Moldova au exportat în perioada 2013-2016 (T2) o cantitate de cinci ori mai mică de produse carne, comparativ cu cantitățile importate în aceeași perioadă. Principala țară de destinație a exporturilor este Rusia, dar volumele sunt în continuă scădere de la an la an. În primele șase luni al anului 2016 se observă același trend negativ, exporturile constituind doar 38% din cantitatea exportată în 2015, astfel că e posibil ca și în 2016 să constatăm o scădere a exporturilor în Rusia. Belarus a fost principala țară de export a cărnii în 2014, deși în 2013 n-au fost înregistrate exporturi, iar în 2015 ele au ajuns la un nivel neglijabil, iar în 2016 timp de jumătate de an nu s-au înregistrat exporturi.

Tabel 7. Principalele țări de destinație a mărfurilor din carne exportate din Republica Moldova, 2007-2016, tone. Sursa: Serviciul Vamal, iData.

Tip produse	2013	2014	2015	2016	2013-2016 (T2)
Bovine	3,542	1,936	1,629	483	7,591
Porcine	2	5,953	389	105	6,449
Ovine	596	859	402	194	2,051
Păsări	20	0	0	0	20
Total	4,614	8,856	2,509	816	16,795

În exporturile moldovenești a prevalat carnea din bovine (7.6 mii tone în perioada 2013-2016-T2) și carnea de porcine (6.5 mii tone). Acest fapt este surprinzător, deoarece, așa cum a fost prezentat în **Capitolul 1**, producția de carne de bovină este cu mult mai mică decât producția de carne de porc sau de păsări.

Cantitatea de carne și produse din carne exportată în 2015 e semnificativ mai mică decât în anii precedenți, iar în primele șase luni ale anului 2016 au fost exportate doar 816 tone.

Date Inteligente SRL Adresa: MD2012, str. Sfaturii 27, of.48.

Tel: +373-60311000, Web: www.idata.md,

email: contact@idata.md

Capitolul 4. Producerea de carne și produse de carne

În anul 2015, producția de carne și a produselor din carne (cu excepția pieilor) a constituit 71733.7 tone, în creștere cu 2.4% față de anul precedent și cu 18% față de anul 2013. Astfel, atestăm o dezvoltare a producției autohtone de carne și produse din carne. Cea mai mare parte a producției, din punct de vedere cantitativ, a constituit categoria de salamuri, crenvurști și cârnăciori, exclusiv din ficat – 11.3 mii tone. A doua categorie e cocoși, găinile și puii, tranșați proaspeți sau refrigerați – 9.2 mii tone. De asemenea, s-au produs și 6.7 mii tone de pui întregi proaspeți sau refrigerați și 6.2 mii tone de pui tranșați în părți congelate. În general, cel mai mult se produce carne de pui și de porc, dar și produse din ele, inclusiv mezeluri, salamuri și alte preparate din carne. Mai multe detalii sunt prezentate în **Tabelul 8**.

Tabel 8. Producția companiilor din industria cărnii conform MOLDPROD în 2013-2015 în tone și structura pe 2015 în %. Sursa: BNS, iData.

Denumirea produselor	2013	2014	2015	2015, %
Salamuri, crenvurști și cârnăciori, exclusiv din ficat (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	11,039	10,637	11,314	15.8
Cocoși, găini și pui, tranșați în părți, proaspeți sau refrigerați, t	6,241	8,075	9,182	12.8
Carne de porc proaspătă sau refrigerată, în carcase și semi carcase, t	4,542	9,485	7,574	10.6
Cocoși, găini și pui, întregi, proaspeți sau refrigerați, t	5,609	7,383	6,689	9.3
Cocoși, găini și pui tranșați în părți, congelate, t	4,599	5,476	6,187	8.6
Mezeluri semiafumate, exclusiv din ficat (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	5,025	4,604	4,647	6.5
Semipreparate din carne tocată, inclusiv carne tocată și preparate din ele, t	3,664	4,072	4,064	5.7
Carne de bovine proaspătă sau refrigerată, în carcase, semi carcase și sferturi ne dezosate, t	3,096	2,491	2,973	4.1
Mărunti de pasare congelate (excl. ficat), t	1,582	1,806	2,201	3.1
Cocoși, găini și pui întregi, congelate, t	1,716	1,874	2,113	2.9
Carne de bovine proaspătă sau refrigerată, tranșată, t	1,966	923	1,903	2.7
Mărunti de pasare proaspeți sau refrigerați (exclusiv ficat de găscă sau rata), t	1,410	1,804	1,890	2.6
Jamboane, spete de porc și părțile lor ne dezosate, proaspeți sau refrigerați, t	675	999	989	1.4
Mezeluri afumate, exclusiv din ficat (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	874	854	955	1.3
Alte deșeuri de animale, improprii pentru consumul uman (excl. de peste), t	592	680	872	1.2
Alta carne de porc, uscată, sărată, sau afumată, t	878	830	801	1.1
Subproduse comestibile de categoria II, proaspeți și refrigerați, t	743	942	798	1.1
Semipreparate în bucăți mici din carne de pasare, t	463	550	748	1.0
Carne de bovine congelată, în carcase și semi carcase, t	469	689	685	1.0
Alta carne de porc proaspătă sau refrigerată, t	568	370	632	0.9
Piept de porc și părți din acestea, uscat, sărat sau afumat, t	282	428	476	0.7
Carne de miel sau de ovine, congelată, în carcase și semi carcase, t	589	441	438	0.6
Semipreparate în bucăți mari, t	333	369	378	0.5
Subproduse comestibile de categoria I, proaspeți și refrigerați, t	336	378	336	0.5
Semipreparate în bucăți mici, exclusiv semipreparate din carne de pasare, t	263	249	297	0.4
Subproduse comestibile de categoria II, congelate, t	314	276	258	0.4
Alte preparate și conserve din carne de pasare (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	343	254	249	0.3
Alte feluri de carne și organe comestibile (inclusiv făină din carne și organe) uscate, sărate sau afumate, t	256	254	239	0.3
Jamboane, spete de porcine și părți din acestea, ne dezosate, uscate, sărate sau afumate, t	134	237	231	0.3
Ficați de pasare congelate, t	126	141	187	0.3
Piei brute de bovine sau cabaline, exclusiv întregi, t	221	139	183	0.3
Lebăruri și produse similare din ficat: preparate din ficat, inclusiv pateuri, paste în intestine, stomacuri, piele sau alte forme (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	101	127	164	0.2
Alte mezeluri, exclusiv din ficat (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	146	116	152	0.2
Alta carne de porc congelată, t	83	59	132	0.2
Slănină, grăsime de porc ne topită, proaspătă, refrigerată, congelată, sărată, în saramură sau afumată, t	130	154	122	0.2
Carne de cai, măgari și alte cabaline, congelată, t	297	85	120	0.2
Subproduse comestibile de categoria I, congelate, t	40	78	113	0.2
Preparate și conserve din ficat de alte animale (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	159	144	111	0.2
Carne de miel sau de ovine, proaspătă sau refrigerată în carcase; semi carcase și părți din acestea, t	172	303	92	0.1
Alte preparate și conserve din carne de porc inclusiv amestecuri, exclusiv alimente și preparate alimentare, t	76	99	69	0.1
Carne de bovine, uscată, sărată sau afumată, t	51	57	64	0.1

Date Inteligente SRL Adresa: MD2012, str. Sfântul Tării 27, of.48.

Tel: +373-60311000, Web: www.idata.md,

email: contact@idata.md

Analiza pieței cărnii din Republica Moldova, 2013-2016

Denumirea produselor	2013	2014	2015	2015, %
Conserve din carne de bovine, t	71	86	54	0.1
Preparate si conserve din spete de porcine si parti din acestea (exclusiv alimente si preparate alimentare), t	175	116	53	0.1
Alte preparate si conserve din carne sau organe, inclusiv sânge (exclusiv alimente si preparate alimentare)	0	0	0	0.0
Alte servicii de prelucrare a producției de carne, mii lei	0	0	0	0.0
Carne de cai, măgari si alte cabaline, proaspătă si refrigerata, t	0	0	0	0.0
Carne de porc congelata, in carcase si semi carcase, t	119	147	0	0.0
Carne si organe comestibile de iepure, vânat si alte animale, proaspete, refrigerate sau congelate, t	55	43	0	0.0
Făinuri, prafuri si pelete din carne, oase sau organe improprie alimentației umane; jumări, t	0	554	0	0.0
Grăsimi de bovine, ovine sau caprine, t	13	21	0	0.0
Grăsimi de pasare, t	106	127	0	0.0
Intestine, vezici si stomacuri de animale, întregi sau in bucăți (excl. de peste), t	4	0	0	0.0
Preparate din carne de porc care conțin carne sau organe de orice fel (exclusiv alimente si preparate alimentare), t	0	5	0	0.0
Total	60,746	70,027	71,733	100.0

Doar 5.6% din produsele fabricate de companiile din Moldova în 2015, după valoarea lor, au ajuns pe piața externă, în timp ce restul 94.4% - pe piața internă. Acest lucru este confirmat indirect și de Serviciul Vamal care ne-a furnizat informații despre cantitățile mici de produse exportate. În rândul produselor realizate pe piața externă se regăsesc doar câteva categorii, inclusiv: carne de miel sau ovine, care este exportată aproape în totalitate, carne de cai, măgari și alte cabaline – unde cota de export este foarte înaltă (78.3% în 2015). De asemenea, circa jumătate din carnea de bovină congelată, proaspătă sau refrigerată este exportată. Alte categorii de produse din carne au ponderi neglijabile în ce privește realizarea pe piața externă, aproape toată producția fiind vândută în Republica Moldova.

Tabel 9. Producția companiilor producătoare de carne și de produse din carne realizată în total și cota producției realizate pe piața externă. Sursa: BNS, iData.

Descriere produs	2013			2014			2015		
	Cantitate realizată, t	Valoarea mii MDL	% piața externă	Cantitate realizată, t	Valoarea mii MDL	% piața externă	Cantitate realizată, t	Valoare a mii MDL	% piața externă
Carne de miel sau de ovine, congelata, in carcase si semi carcase, t	637	30469	84.6	613	32201	82.1	412	22910	98.7
Carne de cai, măgari si alte cabaline, congelata, t	415	15653	84.8	104	4073	78.3	112	4560	78.3
Carne de miel sau de ovine, proaspătă sau refrigerata in carcase; semi carcase si parti din acestea, t	198	9120	86.1	296	16412	92.3	81	3441	58.3
Carne de bovine congelata, in carcase si semi carcase, t	489	23462	17.4	691	34761	34.2	662	33877	51.0
Carne de bovine proaspătă sau refrigerata, tranșată, t	1942	101371	74.8	955	55894	41.5	1862	107700	49.9
Carne de bovine proaspătă sau refrigerata, in carcase, semi carcase si sferturi ne dezodate, t	3330	149578	45.8	2490	120385	42.4	2930	116570	44.4
Carne de porc proaspătă sau refrigerata, in carcase si semi carcase, t	4270	165586	0.0	9377	495389	65.5	7410	272046	6.1
Subproduse comestibile de categoria II, proaspete si refrigerate, t	707	9606	0.0	915	14239	4.1	788	9670	4.4
Subproduse comestibile de categoria I, congelate, t	36	1108	0.0	69	1722	53.4	121	1809	0.0
Carne de porc congelata, in carcase si semi carcase, t	125	5001	0.0	144	7910	43.5	0	0	0.0
Subproduse comestibile de categoria II, congelate, t	282	3225	0.0	261	3212	0.7	291	3124	0.0
Total	59991	2576745	7.6	68498	3105438	14.8	69420	2992477	5.6

Astfel, în 2015, din aproape 3 mldr MDL de produse de carne fabricate în Republica Moldova, doar în valoare de 168 mln MDL produse au ajuns pe piețele externe. Trebuie de menționat că în anii precedenți, în special în 2014, s-au realizat exporturi în valoare mai mare, inclusiv pe produse ce n-au fost exportate în 2015 – ex. carnea de porc congelată.

Tabel 10. Producția companiilor producătoare de carne și de produse din carne realizată în total și valoarea ei, 2013-2015. Sursa: BNS, iData.

Descriere produs	2013		2014		2015		2015, % valoare
	t	mii MDL	t	mii MDL	t	mii MDL	
Salamuri, crenvurști și cârnăciori, exclusiv din ficat (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	10931	543985	10630	571965	11293	653931	21.9
Cocoși, găini și pui, tranșați în porțiuni, proaspeți sau refrigerati, t	5587	210187	7115	293819	8111	318472	10.6
Mezeluri semiafumate, exclusiv din ficat (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	4915	297853	4614	285937	4652	279643	9.3
Carne de porc proaspătă sau refrigerată, în carcace și semi carcace, t	4270	165586	9377	495389	7410	272046	9.1
Cocoși, găini și pui, întregi, proaspeți sau refrigerati, t	5642	152425	7337	213389	6740	189607	6.3
Semipreparate din carne tocată, inclusiv carne tocată și preparate din ele, t	3662	175152	4229	189949	4050	188269	6.3
Cocoși, găini și pui tranșați în porțiuni, congelați, t	4569	137915	5453	177650	6064	171659	5.7
Carne de bovine proaspătă sau refrigerată, în carcace, semi carcace și sferturi ne dezodate, t	3330	149578	2490	120385	2930	116570	3.9
Carne de bovine proaspătă sau refrigerată, tranșată, t	1942	101371	955	55894	1862	107700	3.6
Mezeluri afumate, exclusiv din ficat (exclusiv alimente și preparate alimentare), t	860	77826	866	81134	952	92265	3.1
Alta carne de porc, uscată, sărată, sau afumată, t	871	78104	827	75273	799	70994	2.4
Cocoși, găini și pui întregi, congelați, t	1980	54620	1711	54035	1895	55318	1.8
Alta carne de porc proaspătă sau refrigerată, t	586	34520	370	28799	633	46635	1.6
Mărunti de pasare proaspete sau refrigerate (exclusiv ficat de gâscă sau rata), t	1435	37562	1783	50319	1915	44494	1.5
Piept de porc și porțiuni din acestea, uscat, sărat sau afumat, t	282	24479	426	37387	475	41589	1.4
Semipreparate în bucăți mici din carne de pasare, t	450	28553	563	30027	748	39220	1.3
Jamboane, spete de porc și porțiuni lor ne dezodate, proaspete sau refrigerate, t	654	29312	917	36520	705	34034	1.1
Carne de bovine congelată, în carcace și semi carcace, t	489	23462	691	34761	662	33877	1.1
Alte produse	7536	254255	8145	272806	7524	236156	7.9
Total	59991	2576745	68498	3105438	69420	2992477	100

Cantitatea de producție vândută s-a mărit cu circa o mie tone în 2015, comparativ și cu circa 9.5 mii tone față de 2013, în același timp, valoarea producției în 2015 a fost mai mică cu 106 mln MDL față de 2014, dar cu 420 mln mai mult comparativ cu 2013. Structura pe vânzări corespunde cu cea pe produse fabricate, doar că prețul face mici diferențe. Astfel, categoria de salamuri, crenvurști și cârnăciori reprezintă 15.8% din cantitatea de produse fabricate și 21.9% din valoarea produselor realizate în anul 2015. Cantitățile și valoarea producției realizate în anii 2013-2015, dar și structura pe vânzări în 2015 poate fi urmărită în **Tabelul 10**.

Capitolul 5. Indicatori financiari ai întreprinderilor sectorului de carne

Conform datelor Inspectoratului Fiscal Principal de Stat, suma totală a veniturilor constatate conform datelor contabilității financiare la întreprinderile industriei cărnii în Moldova a constituit 2.66 mlrd lei în anul 2015, în scădere cu 6% față de anul precedent. Suma cheltuielilor contabile au reprezentat 98.9% din suma veniturilor, astfel că profitul brut a reprezentat doar 34.2 mln lei pe tot sectorul. Spre plată, toate întreprinderile din industria cărnii au achitat ceva mai mult de 4 mln lei, la un nivel similar cu anii precedenți. Detalii sunt prezentate în **Tabelul 11**.

Tabel 11. Producția companiilor producătoare de carne și de produse din carne realizată în total și valoarea ei, 2013-2015. Sursa: IFPS, iData.

Cod	Indicatori	Suma, mii lei		
		2013	2014	2015
0101	Suma totală a veniturilor constatăte conform datelor contabilității financiare	2,335,505.2	2,829,593.6	2,662,571.6
0102	Suma totală a cheltuielilor conform datelor contabilității financiare	2,326,727.7	2,815,814.1	2,634,185.2
040	Venitul obținut în perioada fiscală	14,635.4	40,010.6	34,185.4
0701	Suma scuturilor	54,764.4	82,005.4	89,151.9
070	Suma venitului impozabil fără luarea în calcul a pierderilor fiscale ale anilor precedenți	11.2	11.6	12.4
080	Suma pierderilor fiscale raportate din perioadele fiscale anterioare spre deducere în perioada fiscală curentă	4,646.2	14,461.0	1,718.8
090	Suma venitului impozabil	50,062.9	67,362.2	86,823.0
120	Suma impozitului pe venit	6,085.6	8,093.6	10,447.3
190	Total impozitul pe venit spre plată	4,063.6	4,419.3	4,337.7

În baza datelor colectate de la companiile din industria cărnii din Republica Moldova și corelate cu informațiile obținute de la IFPS, s-a estimat că deși valoarea impozitelor pe venit pe ramură e relativ joasă, suma totală a diferitor impozite și taxe este considerabilă – 110.7 mln lei, cea mai mare parte revenind TVA-ului – 63.3 mln lei. Aici nu se includ și impozitele și taxele reținute din salariile angajaților companiilor din industria cărnii.

Tabel 12. Producția companiilor producătoare de carne și de produse din carne realizată în total și valoarea ei, 2013-2015. Sursa: Sondaj companii industria cărnii, IFPS, iData.

Tipul impozitului/taxei	Suma, mii lei
Impozit pe venit	10,447.3
TVA	63,208.8
Taxe locale	8,681.1
CAS 23%	21,092.7
PAM 4.5%	3,494.2
Alte taxe decât cele menționate mai sus, total	3,789.5
Total	110,713.6

În baza datelor furnizate de participanții la sondaj, există o diferență mare între minimele și maximele oferite de companii. Astfel, în 2015, diferența a constituit +50% pentru compania ce a plătit cele mai mari salarii, comparativ cu cea care a achitat cele mai mici salarii medii. În mediu, în 2015, un angajat din industria cărnii primea lunar 2,884 lei, ceea ce reprezintă cu mult mai puțin decât media pe economie care în 2015 a fost 4,611 lei.

Date Inteligente SRL Adresa: MD2012, str. Sfaturul Țării 27, of.48.

Tel: +373-60311000, Web: www.idata.md,

email: contact@idata.md

Tabel 13. Salariile medii, minime și maxime pe industria cărnii în 2013-2015.*Sursa: Sondaj companii industria cărnii, iData.*

Anul	Salariul, lei		
	Mediu	Minim	Maxim
2013	2,281	1,278	3,404
2014	2,625	1,682	4,145
2015	2,884	1,966	4,321

În **Tabelul 14** sunt prezentate câteva categorii de produse fabricate privind costul de producere și marja de profit aplicată de producători, dar și adaosul comercial aplicat de către companiile de distribuire. În general, se aplică o marjă de profit ce variază între 5% (carnea de pasăre) până la 35-36% - pentru salafade și crenvurști.

Suplimentar la această marjă de profit, se aplică un adaos comercial de minim 24.4% - la parizer, dar care ajunge și la peste 50% pentru cârnați și cârnăciori.

Tabel 14. Costuri de producție, prețul de vânzare și prețul de comercializare către consumatorii finali, MDL, și marja de profit și adaosul comercial, prețuri medii ponderate.*Sursa: Sondaj companii industria cărnii, iData.*

Denumire produs	Costul de producere, MDL	Prețul de vânzare, MDL	Prețul de comercializare, MDL	Marja de profit, %	Adaosul comercial, %
Carne de bovine	63.0	73.6	92.7	16.8	26.0
Carne de pasare	27.8	29.2	38.0	5.0	30.1
Carne de porcine	49.5	58.4	82.8	18.0	41.8
Carne si organe comestibile	32.5	37.9	51.9	16.6	36.9
Cârnați, cârnăciori	42.5	51.4	77.4	20.9	50.6
Crenvurști	37.7	51.1	73.4	35.5	43.6
Parizer	54.7	66.1	82.2	20.8	24.4
Salafade	20.7	28.2	41.0	36.2	45.4
Servelat salam fiert afumat	46.8	62.8	81.4	34.2	29.6
Alte preparate	44.6	61.0	106.6	36.8	74.8

Capitolul 6. Cum poate să se dezvolte industria cărnii din Republica Moldova?

În acest capitol, dorim să rezumăm care este potențialul de dezvoltare al industriei cărnii din Republica Moldova, în baza datelor analizate:

- **Creșterea șeptelului de animale.** În prezent avem cel puțin de 3 ori mai puține animale decât în 1989.
- **Creșterea șeptelului de animale deținut de întreprinderile agricole.** Cu excepția păsărilor și porcinelor, întreprinderile agricole dețin un număr foarte mic de alte animale. Dezvoltarea fermelor ar permite implementarea noilor tehnologii, creșterea productivității și a calității produselor fabricate, dar și implementarea unor noi standarde de calitate.
- **Mărirea cotei vânzărilor cu ridicata.** Companiile producătoare de carne trebuie să se orienteze spre contracte stabile, care să le asigure o previzibilitate în afaceri și în special al finanțatorilor. Vânzările cu amănuntul sunt importante, dar cota lor trebuie să scadă în total vânzări.
- **Creșterea mai multor bovine.** Carnea de bovine este cerută la export și are o pondere foarte mică pe piața locală. Promovarea produselor din bovine ar duce la mărirea cererii pe piața locală, dar și satisfacerea în măsură mai mare a cererii din exterior.
- **Diversificarea creșterii de animale.** Spre deosebire de 1989, în Moldova cresc mai multe caprine și iepuri, sunt și alte animale ce prezintă interes economic, așa cum sunt și mieii și ovinele – care sunt produse apreciate pe piața externă.
- **Exporturi pe piața Uniunii Europene.** În prezent, Moldova nu exportă în țările UE. Odată cu implementarea standardelor de calitate, acest lucru ar putea fi posibil și asta ar însemna un imbold important de dezvoltare a industriei cărnii.
- **Exporturi în țările CSI.** Moldova depinde de Rusia în ceea ce privește exporturile. Dacă ar exista un cadru economic și politic stabil între cele două țări, atunci ar fi posibilă exportarea unor cantități constante și posibil chiar și în creștere de produse. În prezent, cel puțin recuperarea nivelului de exporturi în Rusia față de anii precedenți ar fi deja o realizare.